

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra českého jazyka a literatury

Bakalářská práce

Sylva Ryglová

České varianty Sherlocka Holmese

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma České verze Sherlocka Holmese, vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne: .....

.....

Sylva Ryglová

Poděkování

Děkuji vedoucímu mé práce Mgr. Danielu Jakubíčkoví, Ph.D., za cenné rady a vstřícnost při psaní bakalářské práce. Dále chci poděkovat své rodině za trpělivost se mnou a kamarádkám za rady při psaní.

Obsah

ÚVOD.....	5
1. Detektivka jako žánr.....	6
2. Vývoj detektivek.....	11
2.1. Vývoj detektivek ve světové literatuře.....	11
2.2. Vývoj detektivek v české literatuře.....	13
3. Sherlock Holmes v Čechách.....	16
3.1. Charakteristika postavy Sherlocka Holmes u Doylea.....	16
3.2. Holmes v české literatuře.....	19
3.3. Interpretace českých variant.....	24
Závěr.....	31
Seznam použité literatury.....	33

ÚVOD

Napětí, nevědomost, možnost vyřešit vraždu, nebezpečí to je na detektivkách to nejlepší. Když se čtenář může vtělit do detektiva a pokusit se vyřešit vraždu nebo záhadu, to je sen. Detektivky jsou součástí literatury již spoustu let. Detektivní žánr nás provází všude, nenachází se jen v knihách, ale také ve filmech a divadlech. Proč se tedy detektivním žánrem nezabývat trochu víc.

Téma bakalářské práce se věnuje detektivnímu žánru v české i světové literatuře. Především se specifikuje na postavu Sherlocka Holmese v dílech českých autorů. Toto téma jsem si vybrala, protože detektivní žánr je jeden z mých nejoblíbenější a Arthur Conan Doyle patří mezi jedny z oblíbených autorů detektivního žánru. Arthur Conan Doyle je považován za jednoho z nejlepších autorů detektivního žánru a Sherlock Holmes zas za jednoho z výtečných detektivů, jež se stal námětem i pro filmové adaptace. Zabývat se tedy českými varianty Sherlocka Holmese mi přišel jako skvělý nápad.

Cílem bakalářské práce je interpretace českých děl s postavou Sherlocka Holmese. Seznámení s autory píšící o Sherlocku a srovnání s Doylovým Sherlockem. Svoji práci bych rozdělila do třech kapitol.

První kapitola pojednává o detektivkách jako o žánru, co by měla dobrá detektivka splňovat, jaká je její kompozice a jaké jsou hlavní motivy v detektivkách. V rámci druhé kapitoly se budu zabývat vývojem detektivního žánru v rámci světové i české literatury. Poslední kapitola je věnována postavě Sherlocka Holmes v Čechách. V této kapitole bych zmínila charakteristiku postavy Sherlocka Holmes v pojetí Doyle, jeho vzhled, vlastnosti, detektivní metody. Dále pak představení autorů a jejich děl s holmesovskou tematikou a v poslední části interpretace českých variant. Srovnání českých variant s pojetím Doyle a také poukážu na porovnání českých děl se třemi tezemi české holmesovské společnosti.

1. Detektivka jako žánr

Detektivka má své místo, jak ve světové, tak i v české literatuře. Má spoustu svých čtenářů a obdivovatelů. Je to žánr velmi oblíbený jednak u čtenářů a jednak u spisovatelů. Detektivní příběhy nabízejí čtenářům chvíle napětí, tajemství a stát se na chvíli detektivem.

Žánr

Řadí se do triviální literatury. Pojem detektivka pochází z latinského slova *detegere*. *Detegere* znamená odhalovat, odkrývat, což tedy výtečně koresponduje s cílem detektivní prózy, tedy něco odhalit. Detektivka se věnuje problematice zločinu a tím se řadí do kriminální literatury. Její hlavní funkcí je své čtenáře pobavit a zaujmout.

Soustřeďuje se na otázku „kdo je vrah“, postupně na tuto otázku čtenář spolu s detektivem dostává odpověď. Hlavním nositelem děje je detektiv. Podle Karla Čapka je detektiv intelektuální hrdina a zároveň také člověk prvotní, lovec a stopař. Je obdařen nevšedními pozorovacími schopnostmi, zároveň je to podivín s výstředními záliby. Vedle detektiva je významnou postavou detektivův partner, pomocník, který není vždy tak všímavý jako detektiv. Tento pomocník ve většině případech stojí mezi detektivem a čtenářem, a zastává funkci vypravěče. V detektivkách bývají výrazně vykreslené vedlejší postav, mezi které patří i aktér zločinu, tedy vrah.¹

Definic detektivního příběhu je mnoho. Například Jan Cigánek definuje detektivní román takto: „*Detektivní román (povídka) je literární žánr, jehož důsledně pojatou epickou podstatou je zločin s motivem tajemství. Metodickému vyřešení výchozí epické premisy jsou kompozičně i výrazově podřízeny všechny literární prostředky*“²

Detektivka má své specifické rysy, které předurčují její literární povahu. Má danou strukturu, kdy vše začne zločinem, následuje pátrání, hledání důkazů a završí se to vyřešením případu a dopadením zločince. Tedy zde nesmí chybět zločin, napínaný děj, motiv tajemství, logiku děje, zápletku a především závěr.

---

¹ MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-669-X.

² CIGÁNEK, Jan. *Umění detektivky: o smyslu a povaze detektivky*. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1962. Knižnice teorie dětské literatury (SNDK). str. 215

Podle Cigánka můžeme detektivní prózu dělit do 5 základních typů:³

1. Detektivní padělek – zvludgarizovaná nápodoba a rozmělněná klasická detektivka
2. Senzační detektivky – thrillery, vyprávěny rychlým tempem, obsahuje hrůzné scény pronásledování, únosy.
3. Realistická detektivka – vychází z pravdivého nebo pravděpodobného příběhu
4. Fantastická detektivka – pohybuje se na hraně mezi utopii a detektivkou
5. Dětská detektivka

Kompozice detektivek

Pro detektivní prózu je typická retrospektivní posloupnost. Posloupnost je tedy zpětná. To znamená, že na začátku je odhalen nějaký zločin nebo vražda. Následně se postupně odkrývají a zjišťují informace potřebné k odhalení zločince.

Stavba detektivní prózy je expozice, stupňování, vrchol, sestup a závěr. V expozici je určeno napětí, které je pro příběh zásadní. Udržuje tempo, poskytuje prostor pro působení myšlenek a také čtenáře vtáhne do procesu řešení. Příběh musí být intenzivní a udržet si čtenáře, musí tedy napětí být obsaženo ve všech částech kompozice a nabízet nové momenty napětí.

Schéma detektivní osnovy podle zásad E.A.Poea: Na počátku vznikne nějaký první vzruchový účín. Poté následuje expozice, tedy začátek detektivky. V expozici je uvedení do děje, popis prostředí, seznámení s postavami, a také zde musí být i napětí. Po expozici začíná stupňování příběhu – odhalování motivů, důkazů. Napětí vzrůstá a příběh dosahuje vrcholu, kdy detektiv předkládá jeho teorii a úsudky, s tím souvisí i sestup, kdy detektiv eliminuje řešení. Vrchol vzruchu nastává před závěrem neboli před vyřešením případu. Tím příběh končí.

„Detektivní autor si prostě napřed musí vypracovat to, čemu říkáme třeba negativ, tj. přesnou konstrukci zločinu, přesnou osnovu toho, co předcházelo objevení mrtvolý, mapu činnosti vraha, a na ní pak stanoví body, jimiž tento negativ v podobě „stop“ pronikne do pozitivu, tj. do vlastního románového vyprávění, líčícího pátrání po neznámém pachateli, které nakonec vyústí ve vyřešení případu neboli v rekonstrukci negativu.“ píše Josef Škvorecký v díle *Nápady čtenáře detektivek*.⁴

---

³ CIGÁNEK, Jan. *Umění detektivky: o smyslu a povaze detektivky*. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1962. Knižnice teorie dětské literatury (SNDK).

⁴ ŠKVORECKÝ, Josef. *Nápady čtenáře detektivek*. Reprint 2., rozš. vyd. Purley: Rozmluvy, 1988. Rozmluvy. ISBN 0-946352-53-4.

V kapitole *Typologie detektivního románu* Tzvetan Todorov shrnul osm pravidel, které by měli autory detektivek dodržována. Jsou to například: román má mít pouze jednoho detektiva, jednoho pachatele a jednu oběť, zločinec nesmí být profesionálem, láska nepatří do detektivek, fantazie je nepřípustná, musí se vyhýbat banálními situacím a řešeními, prostor není pro psychologizování a viník musí mít vždy postavení v životě i v díle.⁵

Orientační detaily

Motiv tajemství, který zde hraje velkou roli je postupně rozložen do stop, událostí či náznaků, které umožňují řešení. Díky těmto možnostem může docházet k odhalování, a to tím, že se odstraní falešné stopy a vychází se ze správných. To napomáhá detektivovi i čtenáři se orientovat, proto se nazývají orientační detaily.⁶

Jejich cílem je rozvíjet a udržovat napětí. Následně i děj retarduje. Dějová retardace u detektivní prózy hraje velkou roli, protože zvyšuje a zintenzivní děj. Orientační detaily se nacházejí na konci expozice a na začátku druhé části dochází tedy ke kompozičnímu stupňování.⁷

Řešící scéna

Řešící scéna je poslední částí detektivního příběhu. Rovněž můžeme nazvat závěrečnou scénou, neboť je zde poskytnut usvědčující důkaz nebo dojde k rekonstrukci činu, při níž se očekává, že se vrah přizná ke spáchanému zločinu. Tuto rekonstrukci můžeme nalézt v příbězích spisovatelky Agathy Christie, kdy si detektiv svolá všechny podezřelé a shrne všechny fakta, a nakonec poukáže na viníka. Ke kompozici řešící scény vedou všechny motivy, momenty napětí, zápletky. Mezi nejdůležitější prvky řešící scény pak patří moment překvapení, efekt a logický vtíp.

Úloha detektiva

Postava detektiva je jednou z pilířů vnitřní detektivní kompozice, tou druhou je statický činitel (zločin s tajemstvím). Postav detektiva představuje nositele děje. Jak píše Cigánek: *„Detektiv představuje živel změny, jemuž se zločin s tajemstvím „dává na milost“. Myšlení kombinace, činy detektiva vyjevují ztajemněný zločin neustále z jiných stránek, vnášejí jiný*

⁵ TODOROV, Tzvetan. *Poetika prózy*. Přeložil Jiří PELÁN, přeložil Libuše VALENTOVÁ. Praha: Triáda, 2000. Paprsek (Triáda). ISBN 80-86138-27-5

⁶ CIGÁNEK, Jan. *Umění detektivky: o smyslu a povaze detektivky*. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1962. Knižnice teorie dětské literatury (SNDK).

⁷ CIGÁNEK, Jan. *Umění detektivky: o smyslu a povaze detektivky*. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1962. Knižnice teorie dětské literatury (SNDK).

pohled na jeho příčiny i ztajenou podstatu. Teprve aktivita lidského subjektu zhybňuje nehybné, posunuje základní otázku expozice až do řešící scény, lomí ji do nečekaných úhlů pohledu, aby ji v závěru zodpověděla. Fabule prostě přes detektiva „běží“, on je jejím středem, protože stojí uprostřed zápletky a zároveň mimo ni. „⁸

V díle Josefa Škvoreckého – Hříchy pro pátera Knoxe vymyslel páter Knox, anglický detektiv, desatero pravidel, co se v detektivkách nesmí:

- 1) *Zločinec musí být někdo, o němž je zmínka brzo na začátku příběhu.*
- 2) *Všechny nadpřirozené nebo nepřirozené faktory jsou zcela vyloučeny.*
- 3) *Není přípustná víc než jedna tajná místnost nebo tajná chodba; i ta je přípustná pouze tehdy, odehrává-li se děj ve stavbě, kde lze takové zařízení předpokládat.*
- 4) *Nesmí být použito žádného „dosud neobjeveného“ jedu ani přístrojů a metod, které vyžadují dlouhého vědeckého vysvětlování na konci příběhu.*
- 5) *V příběhu nesmí vystupovat žádný Číňan.*
- 6) *K řešení nesmí detektivovi dopomoci náhoda, ani nesmí být veden nevysvětlitelnou intuicí.*
- 7) *Pachatelem nesmí být sám detektiv.*
- 8) *Detektiv nesmí odkrýt žádnou stopu, aniž ji hned neodhalí také čtenáři.*
- 9) *Duchem chudý přítel detektivův, jeho watson, nesmí zatajit žádné myšlenky, které se mu honí v hlavě; musí mít inteligenci mírně, ale jen velmi mírně podprůměrnou.*
- 10) *Nesmí se vyskytovat dvojčata nebo dvojníci⁹*

Motivy

Každý příběh má několik motivů, které jsou pro daný příběh a žánr důležité. Pro detektivky jsou těmito motivy – motiv tajemství, motiv vraždy.

Motiv tajemství:

„Detektivka je právě žánrem, epikou, která činí z obvyklost zločinu něco neobvyklého tím, že jej motivuje jako tajemství.“¹⁰

Kdyby v detektivce neexistovalo tajemství, nejednalo by se o detektivku. Kdyby čtenář hned na počátku věděl, kdo je vrahem nebo zločincem, postrádal by příběh smysl. Čtenář díky

---

⁸ CIGÁNEK, Jan. *Umění detektivky: o smyslu a povaze detektivky*. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1962. Knižnice teorie dětské literatury (SNDK).str 334

⁹ ŠKVORECKÝ, Josef. Hříchy pro pátera Knoxe: detektivní divertimento [online]. V MKP 1. vyd. Praha: Městská knihovna v Praze, 2017 [aktuální datum citace e-knihy – př. cit. rrrr-mm-dd]. ISBN 978-80-7532- 743-7 (pdf). Dostupné z: http://web2.mlp.cz/koweb/00/04/33/49/96/hrichy_pro_patera_knoxe.pdf

¹⁰CIGÁNEK, Jan. *Umění detektivky: o smyslu a povaze detektivky*. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1962. Knižnice teorie dětské literatury (SNDK).str.65

tajemství má možnost se stát na chvíli detektivem a tajemství postupně odhalovat. Díky tajemství se dostává prostor pro fantasmii – čtenář si může představovat, kdo by pachatelem mohlo být. Jediný, kdo zná pravdu je autor příběhu.

Motiv vraždy:

Základním a nejdůležitějším motivem detektivek je bezpochyby vražda. Bez vraždy by to nebyla pořádná detektivka. Krádež je pro detektivní příběh rovněž dobrým motivem, ale vražda tomu dodá dramatično.

K vraždě neodmyslitelně patří oběť a pachatel. Bez oběti by se nejednalo o vraždu. Obětí se může stát kdokoli – nejčastěji jsou to bohatí lidé, mimo to však můžou být zavražděni chudí, staré dámy, služky, soudci, doktor, dědic atd.

Pachatelem může být podobně jako oběť kdokoli. Vraždit může muž i žena, a to jakýkoli profesí a z různých vrstev společnosti. „*Dávno už neplatí pravidlo z Doylovy gentlemanské doby, že pachatelem nemůže být žena, už dávno není vrah na sto honů zjevným padouchem*“¹¹

Vražda se neobejde bez toho, aby nebyl dopaden pachatel a k tomu patří detektiv a jeho metody pátrání. Metody jsou hodně podobné, ale jelikož každý detektiv klade důraz na něco jiného nebo má na věc jiný pohled, vyskytují se odlišnosti. Poeův detektiv Dupin vychází z poznatků ze zjištěných faktů. Doylův Sherlock Holmes se zabývá analýzou věcných stop. Hercule Poirot z pera Agathy Christie k řešení případů využívá řečnickou metodu, kdy se bezustání vyptává podezřelých.

Motivy pro spáchání vraždy:

Pavel Grym píše: „*Vražda musí mít vždy nějaký důvod. Dosavadní teorie rozdělávaly motivace k vraždě do několika základních skupin. K absolutní čistotě však nelze dospět, protože motivy se často kříží*“.¹²

Existuje tedy mnoho motivů pro spáchání zločinu či vraždy. Nejčastějším motivem jsou peníze (loupežná vražda za účelem získat třeba drahé kameny, obrazy, sochy atd.). Dále se jedná o nevěru (podváděny zavraždí svého partnera nebo zabije osobu se kterou je partner nevěrný), pak také ze msty, z nenávisti, omylem nebo také dostat do podezření jinou osobu. Motivem ke spáchání vraždy může být i pouhá zvědavost. K vraždě může také člověka vést i psychická úchylka.

---

¹¹ GRYM, Pavel. *Sherlock Holmes a ti druzí: čtení o detektivech a detektivkách*. Praha: Vyšehrad, 1988. str 276

¹² Tamtéž

2. Vývoj detektivek

2.1. Vývoj detektivek ve světové literatuře

Detektivní žánr vznik v druhé polovině 19. století. Za zakladatele detektivky vůbec se považuje americký básník a povídkář Edgar Allan Poe.

V dubnu 1841 vyšly v časopise *Grahamův pánský a dámský časopis* *Vraždy v ulici Morgue* od autora E.A. Poea. Vytvořil postavu detektiva C. Augusta Dupina, prvního Velkého detektiva světové literatury. Poe napsal celkem 5 detektivní povídek – *Vraždy v ulici Morgue*, *Záhada Marie Rogêtové*, *Zlatý brouk*, *Odcizený dopis* a *Vrah jsi ty!*.¹³ Ve kterých poukázal na základní žánrový typ, ve kterém se odrazily jeho názory na konstruktérskou povahu literární tvorby.

O čtvrtstoletí později představují Charles Dickens a Wilkie Collins detektivky podobné společenskému románu. Na Poeův styl navazoval Arthur Conan Doyle a později i Agatha Christie. Detektivní žánr dostal závaznou podobu, zpevněnou řadou explicitních nařízení a zákazů, mající platnost zákona. Řada Doylových následníků pojímali detektivku jako hádanku, těmito následníky byli například R.A Freeman, S.S. Van Dine nebo J. Dickson Carr. Ve 20. letech 20. století vznikala v Americe tzv. drsná škola, která se utvářela kolem časopisu *Black Mask*. Jejich detektivem je osamělý bojovník za spravedlnost, typ outsidera. Sociálně kriticky zachycují prostředí. Představiteli této školy je D. Hammet, R. Chandlera, M. Spillane.
14

I přes snahu drsné školy, si původní poevská detektivka neboli složitá hádanka dokázala udržet své postavení v detektivním žánru. Poeovský typ se nadále rozvíjel ve Velké Británii, a to především ženskými spisovatelkami. Stejně jako v drsné škole, tak i zde se pokoušely o prohloubení hodnot žánru. Britskými spisovatelkami byly D.Sayersová, která psala příběhy z divadelního prostředí a také P.D. Jamesová. O přeměrování k psychologickému románu se pokusil francouzský spisovatel G. Simenon, autor komisaře Maigreta. Povídky a romány z pera Agathy Christie vystihují tradiční život na anglickém venkově. Později se postava detektiva přesouvá na profesionálního policistu nebo na celý policejní tým.¹⁵

Detektivové jsou fiktivní, ale jsou inspirované prací policie a soukromích detektivních agentur. První detektivní agentura vznikla v Anglii roku 1750, roku 1842 pak vznikl známý

---

¹³ ŠKVORECKÝ, Josef. *Nápady čtenáře detektivek*. Reprint 2., rozš. vyd. Purley: Rozmluvy, 1988. Rozmluvy. ISBN 0-946352-53-4.

¹⁴ MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-669-X.

¹⁵ MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-669-X.

Scotland Yard, na počátku 19. století byla založena policie ve Francii, v USA to byli městští strážníci a policisté a soukromé agentury, tzv. soukromí očka.¹⁶

Hlavní postavou detektivek je detektiv. Detektivem můžeme být kdokoliv, nezáleží na věku, vzhledu, povaze. Ale nejčastěji má po ruce nějakého pomocníka. Ve světové literatuře najdeme celou škálu těchto detektivních dvojic. Např. Sherlock Holmes a dr. John H. Watson z pera A.C. Doylea, postavy G. K. Chestertona – Otec Brown a Hercule Fambeau, Hercule Poirot a Arthur Hastings od Agathy Christie, od E. S. Gardnera Perry Mason a Della Streetová nebo od Dorothy L. Sayersové – Petr Wimsey a komorník Bunker.¹⁷

Další vývoj detektivek vidíme v severské literatuře. Norsko a Švédsko jsou vyspělé severoevropské státy, které se považují za poklidné země, ale právě zde nalezneme ty nekrutější krimi romány. Severské detektivky působí poněkud krutě, surově a také velice realisticky. Hlavním představitelem je Jo Nesbø. V jeho knihách nalezneme poutavý příběh, detailně vyobrazené postavy, jež jsou po morální stránce hůře čitelné. Hlavní postavou tohoto autora je detektiv Harry Hole. Hole trpí alkoholismem, má spoustu charakterových vad a mnoho problémů, přesto je vynikající detektiv, do kterého se čtenář dokáže vcítit. Prostředí severských detektivek je odlišná od klasických. Jedná se většinou o ponuré zasněžené krajiny, města. Motivem pro vraždu se stávají i politické motivy.¹⁸

Dalším autorem severské detektivky je již zesnulý Stieg Larsson. Například dílo *Muži, kteří nenávidí ženy* bylo jedno z jeho neúspěšnějších děl. Dokonce napsal další dvě díla a tím vznikla trilogie *Milénium*. Od této trilogie se vyvíjela podoba severské literatury.

Jo Nesbø píše ve stejném stylu jako Larsson. Jeho tvorba nám dává jakýsi pohled do společenských problémů Norska. Do svých děl promítá i okamžiky inspirované jeho životem. Jeho díla jsou charakteristická pro své zobrazení společenské dekadence, náboženství a násilí.

19

---

¹⁶ POLÁČEK, Jiří. *Průhledy do české literatury 20. století*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2000. ISBN 80-7204-162-2.

¹⁷ Tamtéž

¹⁸ FORSHAW, Barry. *Death in a cold climate: a guide to Scandinavian crime fiction*. New York: Palgrave Macmillan, 2012. Crime files series. ISBN 0230303692

¹⁹ Tamtéž

2.2. Vývoj detektivek v české literatuře

Detektivní žánr má počátky ve světové literatuře už v polovině 19. století. U nás se začal rozvíjet až ve 20. století. Vývoj bychom mohly rozdělit do několika částí:

Detektivky v meziválečném období

Neobvyklým zástupcem detektivního žánru můžeme označit Čapkovy Povídky z jedné kapsy a Povídky z druhé kapsy. „Čapkovy povídky se podobají meditacím, neboť nejsou komponovány na postavě detektiva, policajta, zloděje apod., ale na skryté a hlavolamově pojaté myšlence o denním, všedním životě“²⁰

Na konci dvacátých let vytvořil Emil Vachek prvního českého detektiva Klubička. Detektiv Klubičko se objevuje v románě Tajemství obrazárny, dále v Muž a stín a Zlá minuta. „Český“ detektiv má ve srovnání se západními literaturami odlišný charakter. „Velký hrdina se musí stát malým, avšak stoupá na špičky a v horší literatuře na chůdy, ze kterých ovšem nesmí spadnout.“²¹ Příkladem tak je právě Klubičko, který k objasnění zločinu využívá znalosti lidských povah, stejným typem je Erbenův kapitán Exner nebo také Hany Proškové Horác.

K významným osobnostem meziválečné detektivní literatury řadíme i Eduarda Fikera. Je to autor četných detektivních próz, později byl i filmovým scénáristou. Napsal knihy jako Černý víchř, Zločin mezi linkami, Paní z šedivého domu, Zinková cesta. Za zakladatele české detektivky můžeme považovat Karla Čapka, Emila Vachka a Eduarda Fikera. U nich si můžeme všimnout, že zápletky vychází ze současného života, kterého může zločin být součástí, ale autoři ho vnímají jakožto výjimečný a eticky nepřijatelný.

O vzniku „české škola“ a vzniku tradice české detektivky, které mají své specifika hovoří Fedor Soldan: „Na pomezí detektivky a vážné psychologické prózy, mírně ovlivněné dobromyslným, ale literárně umělým humorem, kde vnější napínavost bývá tu lépe, tu hůře nahrazována soucitem a vůbec citovou atmosférou.“²²

V této době dominovaly překlady vycházející v edicích Rozruch nebo Světové detektivní romány. Také vycházelo velké množství sešitových vydání, které však neměli velkou uměleckou hodnotu. Zmínit můžeme například sešity věnované detektivu Nicku Carterovi, tzv. nickcartrovky, Tomu Sharkovi – tomsharkovky, později napodobil Adolf Bohumil

---

²⁰ CIGÁNEK, Jan. *Umění detektivky: o smyslu a povaze detektivky*. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1962. Knižnice teorie dětské literatury (SNDK).str 119

²¹ HRABÁK, Josef. *Napínavá četba pod lupou* Praha: Československý spisovatel, 1986. str 115

²² SOLDAN, Fedor. *Móda detektivek. Kulturní tvorba 1967*.roč. 5, č.19, str. 5.

Štastný, který vytvořil detektiva Leona Cliftona a tzv. cliftonky. Tzv. bangsovky vytvořil Václav „Slávek“ Jelínek s jeho anglickým detektivem Bangsem.

Detektivky v padesátá až osmdesátá léta

Po druhé světové válce autoři navazovali na tradici českého detektivky. Mezi tyto autory patří například Jiří Štefl a dílo *Vražda ze zdvořilosti* nebo také A.C. Nor (vl. jménem Josef Kaván) a dílo *Zločin na samotě*. Politický vývoj po roce 1948 však tradici přerušil a nastal tak útlum. „*Po osmačtyřicátém se však detektivka stává téměř synonymem pojmu komerční literatura a čímsi jako svědectví úpadkovosti buržoazní kultury.*“²³

Od druhé poloviny padesátých let se znovu objevují meziváleční autoři s novými díly tohoto žánru: Emil Vachek – *Černá hvězda*, *Devatenáct klavírů* a Eduard Fiker - *Série C-L*, *Kilometr devatenáct*.

V šedesátých letech nastal rozmach detektivní literatury. Nastala „móda detektivek“, avšak jejich kvalita klesá kvůli jejich rozmachu a nadprodukcí.²⁴ Detektivka mnohých autorů umělecké literatury, znamenala neobvyklé navýšení slohového standartu české detektivky, a hlavně posun směrem k umělecké próze²⁵

Vycházet z tradice je tendence, kterou symbolizoval už Karel Čapek. „*Dnešní autoři si z něho vzali důvěrný, někdy až sousedský tón, který jinak není v tomto žánru obvyklý. Na Čapka ukazuje u některých z nich i kombinace humanistické demokratičnosti se shovívavostí ve vztahu ke zločinci a dále pak procvičování čtenáře v logice při četných vlastních logických přemetech. Výsledek je za těchto okolností dosti zvláštní: soucitná kriminální povídka poněkud provinciálního ladění, rozšířená někdy i o rozměr románu, próza psychologizující, ale povrchně, bez skutečné psychologické ctižádosti.*“²⁶ Autor Václav Erben vydával každoročně sérii románu s detektivem kapitánem Exnerem. Poprvé se objevil v *Poklad byzantského kupce*, následně v *Znamení lyry*. Mezi další autory můžeme zařadit Josefa Nesvadbu, Pavla Krause nebo Zdeňka Pochopa.

Na Čapkovskou tradici navázal na konci šedesátých let Jiří Marek, jenž napsal 3 sbírky. V těchto sbírkách vystupuje policejní rada Vacátko – díla *Panoptikum starých kriminálních příběhů*, *Panoptikum hříšných lidí*, *Panoptikum Města pražského*. Tyto sbírky byly později i televizně a filmově zpracované.

---

²³GALÍK, Josef. *Detektivka jako organická součást literatury šedesátých let*. In: BENEŠ, Bohuslav a kol. *Literatura a komerce*. Olomouc: Univerzita Palackého, 1994, s. 50.

²⁴SOLDAN, Fedor. *Móda detektivek*. *Kulturní tvorba 1967*. roč. 5, č.19, str. 5.

²⁵MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-669-X str. 112

²⁶SOLDAN, Fedor. *Móda detektivek*. *Kulturní tvorba 1967*. roč. 5, č.19, str. 5.

Erben se Škvoreckým a dalšími autory vnímali detektivku jako intelektuální literární hru. Dalším proudem české detektivky, u kterého docházelo k přesahu směrem k psychologii nebo sociální kritice. Do tohoto proudu patří Edvard Valenta, Pavel Nauman, Karel Michal, a mnoho spisovatelů.²⁷

Tyto autorky se ve svých detektivkách zaměřovali především na psychologii postav. Jednou z autorek je Hana Prošková, která vytvořila duo detektivů Horác a Vašátko. Hana Bělohradská se v detektivní novele *Poslední večere* zabývala obrazy lidského osamění. V prózách Evy Kačírkové nevystupuje postava detektiva jako samotného, ale je to člověk, který se náhodně přichomýtně k vraždě. Jejími díly jsou např. *Masožravé květiny* nebo *Abcházský med*. Anna Sedlmayerová píše své detektivky s didaktickým záměrem předat mravní poselství. Mezi její díla náleží *Pomozte mi*, *Terezo* či *Láskám hrozí smrt*.²⁸

Vysoká umělecká hodnota se nachází v dílech Norberta Frýda a Ladislava Fukse. V poválečných desetiletích převažovalo vydávání kvalitních detektivek oproti triviální četbě.²⁹

V období normalizace došlo k revitalizaci sešitové produkce kriminální literatury. Tato produkce vycházela v několika edicích – *Smaragd*, *Magnet* či *Napětí*. Detektivka se v této době stále psala a vydávala, ale byla silně apolitická. Velké popularity dosáhl televizní seriál *Třicet případů majora Zemana*, jejímž autorem i v knižní podobě je dramaturg Jiří Procházka.³⁰

Devadesátá léta až současnost

V devadesátých letech působili noví autoři i dříve pišící. Na svoji dřívější tvorbu navazovaly Hana Prošková, Eva Kačírková či Jana Molavcová. Na tzv. drsnou školu navazoval Jan Šmíd – *Na rohu dvaadevadesáté* a Pavel Frýbort – *Přesilová hra*. Dalším autorem pišící v této době byl i Svatopluk Zlámaný. Ze současných autorů můžeme vybrat třeba Ladislava Berana, Viktorína Šulce, Jaroslava Velinského, Vlastimila Vondrušku.

---

²⁷ GALÍK, Josef. *Detektivka jako organická součást literatury šedesátých let*. In: BENEŠ, Bohuslav a kol. *Literatura a komerce*. Olomouc: Univerzita Palackého, 1994, s. 51.

²⁸ MENCLOVÁ, Věra. *Detektivní próza*. Čtenář 1991, roč. 43, č. 2, s. 65.

²⁹ POLÁČEK, Jiří. *Průhledy do české literatury 20. století*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2000. ISBN 80-7204-162-2.

³⁰ MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-669-X str. 112,113.

3. Sherlock Holmes v Čechách

Postava Sherlocka Holmese pochází z pera sira Arthura Conana Doylea. Vystupuje celkem v 62 příbězích – 4 romány a 58 povídek. A.C. Doyle napsal těchto 62 příběhů v letech 1887-1927.

3.1. Charakteristika postavy Sherlocka Holmes u Doylea

V povídkách je Sherlock Holmes popisován jako muž vysoké a hubené postavy s hubenou tváří, dlouhým nosem, tenkými, dlouhými prsty. Jeho hlas je rychlý a poněkud pronikavý. Obvykle nosí tvídový oblek a kabát. Doma pak nosí župan, nejčastěji myší barvy, na cesty následně využíval dlouhý cestovní kabát a látkovou čepici. Holmes kouřil převážně doutníky, cigarety a různé typy dýmek se kterou je nejčastěji vyobrazen.

Sherlock rád využívá při své detektivní činnosti převleky. V různých povídkách, tak můžeme najít spoustu různých převleků ať už námořník, žebrák, stará dáma, dělník nebo italský kněz.

Dr. Watson v příběhu Podpis čtyř nazvala Sherlocka Holmese jako automat, počítačový stroj s něčím pozitivně nelidským v sobě. „*Vy jste učiněný automat – počítačový stroj,*“ vykřikl jsem. „*Někdy je ve vás vskutku cosi nelidského.*“ *Vlídne se usmál.*³¹

V celém souboru Doyleových povídek působí Sherlockův největší protivník profesor Moriarty a jeho zločinecká organizace, které se věnoval od konce 80. let 19. století až do roku 1891. V tom roce se Holmes a Moriarty setkali u vodopádu v Reichenbachu ve Švýcarsku, kde Moriarty zemřel a Holmes se rozhodl zmizet a předstíral smrt. Pro tento krok se Doyle rozhodl, protože už byl z postavy Sherlocka Holmese velmi unavený. Doyle ho později přeci jen oživil a vznikly další díly s tímto vynikajícím detektivem, ale v roce 1903 ho poslal do důchodu.

V příbězích působí jako egoistický, netrpělivý muž. Je to postav, která miluje obdiv a potlesk. Jakožto postava slavného detektiva neměl rád všední případy, pracoval z lásky, ne pro peníze a odmítal se spojit s jakýmkoli vyšetřováním, které nesměřovalo k neobvyklým, ba dokonce fantastickým věcem. Jeho zvyky byly pravidelné. Některé dny trávil v chemické laboratoři, některé na pitevně a občas na dlouhých procházkách. Mezi jeho zvyky patří i občasné cvičení s revolverem, podivné a páchnoucí vědecké experimenty, a neuvěřitelný nepořádek. Sherlock je vyobrazen jako bystrý pozorovatel lidských charakterů. Měl sklon

---

³¹ DOYLE, Arthur Conan. Příběhy Sherlocka Holmese [online]. Přel. V. Henzl, Z. Wolfová, J. Zábrana. V MKP 1. vyd. Praha : Městská knihovna v Praze, 2011 [cit. e-knihy: 2022 -06-08]. Dostupné z WWW: https://web2.mlp.cz/koweb/00/03/34/76/85/pribehy_sherlocka_holmese.pdf str. 20

osoby kategorizovat a nepodceňovat své nepříteli. Práce ho nikdy neunavila, neměl rád nečinnost. V Podpis čtyř poukazuje na to proč si vybral své povolání a zmiňuje jak nemá rád nic nedělání: „*Můj mozek se vzpírá ustrnutí. Dejte mi problémy, dejte mi práci, dejte mi ten nejzáhadnější kryptogram nebo nejsložitější analýzu, a hned budu ve svém živlu. Pak se dokážu vzdát umělých dráždidel. Nenávidím však tupou každodenní všednost. Toužím po duševní námaze. Z toho důvodu jsem si také zvolil své nezvyklé povolání, nebo spíš jsem si je vytvořil, protože člověk mého druhu je na světě jen jeden.*“³²

Sherlock Holmes používal pro svou detektivní činnost v povídkách celkem 3 metody: pozorování, dedukci a své znalosti. Byl obdařen mimořádnými pozorovacími schopnostmi, dokázal strávit několik hodin pracným vyšetřováním, které vedlo k dedukci. Domníval se, že maličkosti jsou to nejpodstatnější, dokonce zanedbatelná skutečnost může spustit řadu úvah. Tvrdil, že je velká chyba teoretizovat předtím, než budou všechny důkazy s tím souvisí i tvrzení, že hypotéza musí zahrnovat všechna fakta. Další jeho zásadou bylo nikdy nedělat výjimky, neboť výjimky vyvrací pravidlo, což je zmíněno v příběhu Podpis čtyř: „*Nikdy nedělám žádné výjimky. Výjimka vyvrací pravidlo. Měl jste někdy příležitost zkoumat charakter člověka podle jeho písemného projevu? Nač byste usuzoval ze škrábanice toho chlapíka?*“³³.

Jedna z jeho zásad je, když se odstraní nemožné, to, co zbyde jakkoli nepravděpodobné, musí být pravda. „*Jak se sem ale dostal?*“ opakoval jsem. „*Dveře jsou zamčené, okno je nepřístupné. Prolezl snad komínem?*“ „*Otvor v krbu je příliš malý,*“ odpověděl. „*O téhle možnosti jsem už uvažoval.*“ „*Tak jak tedy?*“ naléhal jsem. „*Proč se tak zdráháte použít mého návodu?*“ řekl a potřásl hlavou. „*Kolikrát jsem vám už říkal, že když vyloučíme všechno nemožné, pak to, co zůstane, ať je to cokoli a jakkoli nepravděpodobné, musí být pravda.*“³⁴ V ukázce je ukázáno, jak jsou maličkosti a nejmíně nepravděpodobné důkazy velice podstatné a můžou vyšetřování navést dalším směrem.

Rád se obklopoval osamělostí, která pro něj byla velmi důležitá v době, kdy se soustředil na každý důkaz. „*Věděl jsem, že ústraní a samotu můj přítel velice nezbytně potřebuje pro ty hodiny úporného duševního soustředění, v nichž zvažuje každíčký drobný důkaz, buduje alternativní teorie, porovnává je jedny s druhými a rozmyšlí, které jednotlivosti jsou zásadní a*

---

³² Tamtéž str. 8

³³ DOYLE, Arthur Conan. Příběhy Sherlocka Holmese [online]. Přel. V. Henzl, Z. Wolfová, J. Zábrana. V MKP 1. vyd. Praha : Městská knihovna v Praze, 2011 [cit. e-knihy: 2022 -06-08]. Dostupné z WWW: https://web2.mlp.cz/koweb/00/03/34/76/85/pribehy_sherlocka_holmese.pdf str. 20

³⁴ DOYLE, Arthur Conan. Příběhy Sherlocka Holmese [online]. Přel. V. Henzl, Z. Wolfová, J. Zábrana. V MKP 1. vyd. Praha : Městská knihovna v Praze, 2011 [cit. e-knihy: 2022 -06-08]. Dostupné z WWW: https://web2.mlp.cz/koweb/00/03/34/76/85/pribehy_sherlocka_holmese.pdf str.47,48

kteřé nepodstatné.³⁵ uvádí dr. Watson v knize Pes Baskervillský. V knize Studie v šarlatové dr. Watson uvádí znalosti Sherlocka Holmese:

- Vědomosti z literatury – žádné
- Vědomosti z filosofie – žádné
- Vědomosti z hvězdářství – žádné
- Vědomosti z politiky – malé
- Vědomosti z botaniky – rozličné. Zná dobře belladonnu, opium a vůbec jedové rostliny a jejich výtažky. (Z praktického zahradnictví nezná ničeho.)
- Vědomosti z geologie – některé praktické, ale omezené. Rozezná na první pohled různé druhy půdy od sebe. Po vycházkách ukázal mi blátivé skvrnky na spodkách svých a řekl mi dle barvy a stavu jejich, v které části Londýna, kterých nabyl.
- Vědomosti z lučby – hluboké
- Vědomosti z anatomie – přesné, ale nesoustavné
- Znalost senační literatury – nesmírná. Zdá se, že zná každou podrobnost z každé hrozné události, přihodivší se v tomto století.
- Hraje dobře na housle
- Jest velmi zkušeným v zápase na hole, v boxerství i v šermu
- Má dobrou, praktickou znalost britských zákonů³⁶

Dokázal i rozpoznat z jakých noviny článek je a považuje to za jednu ze základních dovedností detektiva. Tuto dovednost Doyle popsal v povídce Pes Baskervillský: „Pane Holmesi, tohle skutečně překonává veškerou mou představivost,“ ozval se doktor Mortimer a upřel na mého přítele užaslé zraky. „Ještě bych pochopil, když někdo určí, že ta slova jsou z novin, ale že poznáte ze kterých a dokonce dodáte, že pocházejí z hlavního článku, to opravdu patří mezi ty nejpozoruhodnější věci, jakých jsem kdy byl svědkem. Jak jste to udělal?“ „Předpokládám, pane doktore, že poznáte černošskou lebku od eskymácké, že?“ „To rozhodně.“ „Jak?“ „Vždyť je to můj koníček. Rozdíl jsou zcela zjevené. Nadočnicový oblouk, lícní zaúhlení, křivka horní čelisti, tvar...“ „A tohle je zase můj největší koníček a i tady jsou rozdíly zcela zjevené. Pro mne je právě tak výrazný rozdíl mezi měšťacký důkladnou sazbou článku v Times a lajdáckým tiskem levného večerníku, jako pro vás ten mezi černochem a Eskymákem. Rozpoznávání tiskařských liter je pro odborníka na zločin jednou

---

³⁵ DOYLE, Arthur Conan. *Baskervillský pes*. Přeložil Richard PODANÝ. Praha: Odeon, 2016. Knihovna klasiků (Odeon). ISBN 978-80-207-1723-8. str.31

³⁶ DOYLE, Arthur Conan. *Studie v šarlatové: Podpis čtyř*. Vyd. 2. Přeložil Jan SLÁDEK, přeložil Jan ZÁBRANA. Brno: Jota, 2007. Příběhy (Jota). ISBN 978-80-7217-480-5.

*z elementárních dovedností, i když se musím přiznat, že jsem si ve velice raném mládí jednou spletl sazbu z Leeds Mercury a s tou z Western Morning News. Ale sazba Timesů je naprosto typická, takže ta slova nemohou pocházet odnikud jinud.*³⁷

V povídkách je vyobrazen i jako nadšeným hudebníkem. Největší oblibu našel v houslích Stradivarius. K dalším jeho zájmům, které se v průběhu příběhů projevovali můžeme zařadit umění, chemii, včely středověká keramika, palimpsest z 15. století (starý pergamen), válečné lodě atd. Věnoval se několika sportům: box, šerm, plavání, rybaření. Sherlock Holmes byl velmi silný, byl jedním z nejlepších boxerů ve své váze. Bezcílnou tělesnou námahu považoval za plýtvání energie. Během případu byl plný energie a neúnavný, zvládal vydržet několik dní či týdnů bez odpočinku.

Sherlock měl odpor k ženám, v knize Podpis čtyř pronesl: „*Ženám nelze nikdy zcela věřit – ne těm nejlepším z nich.*“³⁸ Domníval se, že srdce a mysl ženy jsou pro muže neřešitelné hádanky. Avšak v průběhu povídek obdivoval Irenu Adlerovou, která zde působí jako jeho platonickou láskou.

3.2. Holmes v české literatuře

Detektivní žánr a holmesovská tematika je v české literatuře velmi oblíbená a zabývá se jí hned několik autorů. Mezi autory píšící o Sherlocku Holmesovi patří např. Rudolf Čechura, Ilya Hurník, Ilya Kučera s Miroslavem Honzíkem a Petr Macek.

Rudolf Čechura

Rudolf Čechura (1931-2014) byl český spisovatel, scénárista, autor dětské literatury, ale především významný český holmesolog a propagátor Sherlocka Holmes. Je známý především jako tvůrce scénáře k legendárnímu kreslenému večerníku Maxipes Fík.

Jakožto významný český holmesolog se nechal ovlivnit literární tvorbou sira Arthura Conana Doylea. Vydal se v jeho stopách a vytvořil několik detektivních příběhů se slavným detektivem Sherlockem Holmesem. Především dal první impulz k založení společnosti Sherlocka Holmese i u nás. Sherlocka Holmese v Čechurových dílech nalezneme jak v příbězích pro dospělé rovněž i v knihách pro děti. Prvním detektivním románem je Nikdo

---

³⁷ DOYLE, Arthur Conan. *Baskervillský pes*. Přeložil Richard PODANÝ. Praha: Odeon, 2016. Knihovna klasiků (Odeon). ISBN 978-80-207-1723-8. str. 39

³⁸ DOYLE, Arthur Conan. Příběhy Sherlocka Holmese [online]. Přel. V. Henzl, Z. Wolfová, J. Zábrana. V MKP 1. vyd. Praha : Městská knihovna v Praze, 2011 [cit. e-knihy: 2022 -06-08]. Dostupné z WWW: https://web2.mlp.cz/koweb/00/03/34/76/85/pribehy_sherlocka_holmese.pdf.str. 78

nemá alibi. Komický příběh o českém policistovi Tomovi Holmesovi a Watsonovi, člen Scotland Yardu. Napsal i detektivní příběhy pro děti – Abeceda důvtipu, Sherlock Holmes a případ s ptáky a Čítanka pro začínající detektivy. Nejznámější dílo je povídkový soubor Dr. Sherlock Holmes a jiné případy. Na motivy příběhu Šplhající muž od A. C. Doylea napsal i scénář k televiznímu filmu Šplhající profesor. Postavu detektiva Sherlocka Holmese přetvořil i do komiksové podoby, a to v časopise Ohníček a Čtyřlístek. Na těchto příbězích spolupracoval s ilustrátorem Marcelem Steckerem.

Dr. Sherlock Holmes v Čechách a jiné případy

Tato kniha je v pořadí druhá detektivní holmesovská kniha Rudolfa Čechury, která vyšla roku 1993. V roce 1995 získal za tuto knihu Cenu Jiřího Marka za nejlepší detektivní román vydaný v předchozím roce. Tuto cenu mu udělila Světová asociace autorů detektivní literatury.

Dr. Sherlock Holmes v Čechách a jiné případy je povídkový soubor, skládající se z předmluvy a deseti povídkami s detektivní zápletkou. Kapitoly jsou pojmenované podle hlavních motivů v jednotlivých povídkách – např. Případ s včelami, Případ s brouky, Případ záhadného zmizení, Případ s pavouky, pouze Případ v Čechách je pojmenován podle místa dějiště.

V předmluvě píše Čechura, že Holmes roku 1975 obdržel čestný doktorát, pro to se kniha nazývá Dr. Sherlock Holmes v Čechách a jiné případy. Dále zde stručně popisuje Sherlocka Holmese a dr. Watsona. Zmiňuje, že jsou stále naživu a užívají si svůj poklidný důchod na venkově. Holmes se věnuje včelám a dalšímu studiu a s dr. Watsonem se navštěvují. Následně zde vysvětluje, že dr. Watson již není fyzicky schopen zapisovat detektivní dobrodružství, a tak dr. Watson svolil, aby se Čechura tohoto nelehkého úkolu zhostil. „*S jeho laskavým tichým souhlasem dovolil jsem si pár oněch příběhů zaznamenat na důkaz toho, že Sherlock Holmes je stále živ a zdrav, jak hlásá slogan společnosti Externisté z Baker Street. O čemž koneckonců žádný obdivovatel Sherlocka Holmese nikdy nezapochyboval.*“³⁹

Děj je postaven na velice jednoduchém syžetu, který se zpravidla opakuje ve většině příběhů. Obvykle se na počátku příběhu stane zločin, ke kterému jsou příslušné úřady (policie) přivolány, aby případ vyřešily. Ty si však s případem neví rady, tudíž si na pomoc přivolají detektiva Sherlocka Holmese.

---

³⁹ ČECHURA, Rudolf. *Dr. Sherlock Holmes v Čechách a jiné případy*. Praha: Mladá fronta, 2011. ISBN 978-80-204-2486-0

Celá tato kniha vychází ze tří tezí České společnosti Sherlocka Holmes (výše zmíněné).

Ilja Hurník

Ilja Hurník (1922-2013) byl český hudební skladatel, prozaik, dramatik. Přestože byl především hudebním skladatelem vynikal i v jiných oborech. Jedním z těchto oborů byla literatura. Sám Hurník o sobě tvrdil, že je skladatel, který se vetřel do literatury. Napsala několik literárních děl, mezi které můžeme zařadit např. Trubači z Jericha (1965), Kapitolské Husy (1969), Muzikální Sherlock (1971), Cesta s motýlkem (1973) Jak se hraje na dveře (1974), Dětství ve Slezsku (1979), Od housliček po buben (1987).

Stejně jako Rudolf Čechura se ve svých povídkách zabýval holmesovskou tematikou. Slavného detektiva nalezneme v díle Muzikální Sherlock, dále také v tzv. Notýscích⁴⁰, které jsou pojmenované podle barev – Zelený notýsek (2005), Modrý notýsek (2006), Růžový notýsek (2007), Fialový notýsek (2008), dále Infračervený notýsek (2009). Podílel se i na tvorbě filmu Touha Sherlocka Holmese, pro tento film vytvořil i hudbu. Některé filmové scény jsou převzaté s Hurníkova Muzikálového Sherlocka.

Muzikální Sherlock

Muzikální Sherlock je povídkový soubor s holmesovskou tematikou. Tento soubor je tvořen předmluvou Ilja Hurníka a 27 příběhy různé délky a obsahu. Příběhy nejsou vždy jen tvořeny povídkami, ale jedná se i o rozhovor, bajku, deníkový zápis nebo i dopisy.

V přemluvě Ilja Hurník uvádí, co ho k napsání této knihy vedlo a jaká byla jeho motivace: *„Půjde o příběhy, jež Arthur Conan Doyle prostě ignoroval, protože je nepochopil. Pan Doyle stačil pochopit, že fosforem natřená huba psa baskervillského světélkuje, ale už ne, co se děje v detektivovi, když kalafunuje svůj smyčec. ... I čekaly dějiny na pisatele, který ví, jak se může rozklepat brada nad houslemi a jak dovede smyčec rozpíchat srdce. Jen takový pisatel by se mohl zachytit Sherlocka Holmese a jeho přítele na vrcholu zralosti, tedy vrcholu rozpolcenosti“.*⁴¹

Chtěl posunout chápání o slavném detektivovi. Šlo mu o to poukázat, že se Sherlock věnoval jiným zájmům, než je dokázat vyřešit sebesložitější případ, proto i název knihy Muzikální Sherlock. Jelikož byl Hurník hudební skladatel a Sherlock miloval hru na housle

---

⁴⁰ Notýsek je knížka všech forem. Je tvořen povídkou, vzpomínkou, úvahou, detektivkou, pověstí, legendou, satirou.

⁴¹ HURNÍK, Ilja. *Muzikální Sherlock*. Praha: XYZ, 2017. ISBN 978-80-7505-595-8. str. 9

nalezneme hudební motivy i v příbězích této knihy. Můžeme je najít např. v Symfonie s úderem kotlů, Cudnost Sherlocka Holmese či Legenda.

Příběhy v povídkovém souboru jsou laděny poněkud melancholicky. Obsahují sice v některých případech vtipnou pointu nepůsobí však nijak vtipně. Humor je zde jen inteligentní, a ne všichni ho dokáží pochopit.

Ilja Kučera a Miroslav Honzík

Ilja Kučera (1928-2007) byl český spisovatel. Působil jako redaktor Československého rozhlasu. Pro rozhlas psal různé scénky, povídky a rozhlasové hry. Dále je také autorem soudniček, jde třeba o Upadlíci, Ve stínu paragrafů nebo Cesta mezi paragrafy. Spolu s Jaromírem Černíkem napsal Pohádky pro benjamínky silničního provozu Tyto pohádky si získaly oblibu v podobě tištěné, zvukové a později se staly předlohou pro televizní večerníčky.

Miroslav Honzík (1928- dodnes) je beletrista, autor literatury faktu a rozhlasových her, mimo to byl stavební technikem. Z jeho děl lze zmínit Praha (1981), Osudy trůnu habsburského (1928), Za Heydrichem otazník (1989), Z análů tajných služeb (1989) nebo Legionáři (1990). Na většině knih spolupracoval s různými autory jako například Tomášem Řezáčem nebo Janem Galandauerem. Ilja Kučera společně s Miroslavem Honzíkem vytvořili Omyl Sherlocka Holmese (1968).

Omyl Sherlocka Holmese

Na rozdíl od předešlých povídkových souborů se zde jedná o jednu celistvou povídku. Kniha se skládá z úvodu a pěti kapitol. Zajímavostí je, že poslední část knihy s názvem Rameno spravedlnosti je napsána autory Karlem Grundlochem a Josefem Jelínkem. Jednotlivé kapitoly nesou názvy podle případů, kterými se Sherlock Holmes zabývá – názvy kapitol Sherlock Holmes přichází, Případ jedné noci, Alibi na minutu, Zločin na Šedavě a Záhada modré komnaty.

Příběh této knihy se postupně rozvíjí, ale jsou navzájem provázané. Děj se odehrává na území Československa. Hlavní postavou je jak jinak Sherlock Holmes. Ten, ale není jedinou hlavní postavou, vedle něj se v příběhu vyskytují dvě další hlavní postavy. Jedná se o redaktora Viktora Musila, který zároveň zastává roli vypravěče, a pak jeho přítel Zdeněk Belecha, jenž je policejním kapitánem.

Nástin děje: v první kapitole je se seznamuje s hlavními postavami. V dalších kapitolách přijíždí Sherlock Holmes do Československa a rozhodne se vyhledat Zdeňka a Viktora, aby jim pomohl s vyřešením případu. Pro toto rozhodnutí měl svůj důvod: „*Pojal jsem rozhodnutí*

*proniknouti soukromě do zdejších policejních kruhů. Protože mé jméno je dostatečně známo, obával jsem se oficiálností, které by překážely mému studiu. Náhodou se mně podařilo zjistit v kavárně Slavia, že vy, pane kolego, jste policista a váš přítel zde je redaktorem...*⁴². Zdeněk se Sherlockovou pomocí souhlasí, avšak každý z nich chce případ řešit po svém. Holmes spoléhá na sebe a svoje osvědčené metody a Zdeněk na spolupráci s kriminálním oddělením. Jak už je z názvu knihy patrné, bude se jednat o popření Holmesovi neomylnosti, proto se mu žádný z případů v této knize nepodaří vyřešit samotnému, proto tedy Omyl Sherlocka Holmese.

Petr Macek

Petr Macek (1981 – dodnes) je český novinář, spisovatel a scénárista. Jakožto spisovatel má na svém kontě spoustu beletrie. Začal se sci-fi zasazené do série Star Trek, Mark Stone. Později se věnoval knihám s holmesovskou tematikou. Do této série se slavným detektivem zařadíme knihy jako Golemův stín (2007), Případ dobře vychlazené pomsty (2010) a Hitlerův posel smrti (2015). Tyto knihy se později dočkali anglického překladu. Svou novinářskou činnost zaměřil na sepisování biografických knih o českých osobnostech. Dále napsal knihu 1968 očima 50 slavných osobností nahlížejících na události Pražského jara a okupaci vojsky Varšavské smlouvy roku 1968, následovala kniha 1989 očima 30 slavných osobností zpracovává události Sametové revoluce.

Golemův stín

Golemův stín je tvořen předmluvou dr. Watsona a 18 kapitoly, doslovem dr. Watsona, na konci knihy je umístěn o doslov prezidenta České společnosti Sherlocka Holmese Aleše Kolodrubce – Petr Macek: *Enfant terrible české holmesovské scény*.

Hlavními postavami jsou Sherlock Holmes, dr. Watson a komisař Ledvinka. Děj se odehrává v Anglii a později v Čechách na sklonku roku 1903. Vypravěčem, jak je u příběhů typické, je dr. Watson. Do příběhu je zakomponována legenda o Golemovi, to se vzhledem k názvu knihy dalo očekávat.

Nástin děje: Děj se odehrává na podzim roku 1903. Toto období nebylo pro Sherlocka Holmese lehké. Zemřela mu jeho platonická láska Irena Adlerová, kvůli tomu propadl závislosti na opiátech (kokainu). Dr. Watson, jakožto jeho věrný přítel, se ho snažil dostat z této závislosti. Přiměje ho tedy aby se zajímal případem banálního sňatkového podvodu.

---

⁴² HONZÍK, Miroslav a Ilja KUČERA. *Omyl Sherlocka Holmese*. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1968.

Vyšetřování podvodu je zavede až na území Česka. Zde se připlou k vyšetřování vraždy mladé ženy. Byla nalezena u hrobky rabiho Löwa, a díky výpovědi svědka se domnívají, že se jedná o legendárního Golema. *„Na židovském hřbitově na Starém Městě pražském byla v nočních hodinách nalezena mrtvola uškrcené mladé ženy. Policie další detaily tohoto mordu tají, protože vyšetřování stále probíhá. Našemu listu se však podařilo odhalit očitého svědka události v této bizarní scénérii, který popisuje vraha jako monstrum se žhnoucím pohledem. Díky faktu, že mrtvola byla nalezena poblíž hrobky rabiho Jehudy Löwa, rozšířila mezi židovskou komunitou pověst, že šlo o jejich legendárního ochránce Golema. C.K. policejní rada města Prahy vše odmítl komentovat. Bližší informace přinese další vydání našeho listu.“*⁴³

3.3. Interpretace českých variant

Stejně jako u Doylea má v Dr. Sherlock Holmes v Čechách a jiné případy Holmes velký cit pro nespravedlnost. V povídce Případ bláznivé stopařky obviní mladou ženu z vraždy, ačkoliv ji k tomuto činu vedly jistým způsobem životní okolnosti. *„Nic méně, drahý Watsoně, kdyby každý, komu bylo zle ukřivděno, mstím se za křivku vraždou, byl by náš svět, obávám se velice řídké zalidněn.“*⁴⁴

Povídkový soubor Dr. Sherlock Holmes v Čechách a jiné případy můžeme označit jako docela povedený pastiš. Od Doylea se liší především vysokým věkem postav a také Holmesovou zálibou v omamných látkách. V původních příbězích (Doyleových) se Sherlock vyžíval v kouření dýmek, cigaret, zkrátka se bez své dýmky neobejde. U Čechury tomu tak není. Nenechme se zmást obálkou knihy, kde je Sherlock vyobrazen právě s dýmku v ruce. Kouření odsuzuje a prosazuje zdraví životní styl, nikotin považuje za prudký jed: *„Vy toho asi moc o zhoubnosti nikotinu nevíte, co?“* „Inu, vím, že je to jed,“ inspektor bezmocně pokrčil rameny a kouřil dál. *„Prudký jedů!“* pravil ho Holmes. *„Již pouhá setina gramu čistého nikotinu stačí k smrti člověka! Tedy pouhá jedna malá kapička!“*⁴⁵

V Golemovým stínu naopak vidíme jeho zálibu v omamných látkách. K opiátům se přiklonil opět když měl deprese: *„Holmesovy deprese byly tak zlé, až se, navzdory mému zapřísahání, uchýlil ke své staré neřesti – narkomanii. Kokain a morfium si jej znovu*

---

⁴³ MACEK, Petr. *Sherlock Holmes & Golemův stín*. Vydání druhé (v Euromedii první). Praha: Euromedia Group, 2021. ISBN 978-80-242-7190-3. str. 120

⁴⁴ ČECHURA, Rudolf. *Dr. Sherlock Holmes v Čechách a jiné případy*. Praha: Mladá fronta, 2011. ISBN 978-80-204-2486-0 str. 211

⁴⁵ Tamtéž str 197.

podmanily během těch několika dní, kdy jsem musel s manželkou neodkladně odcestovat mimo Londýn. “⁴⁶ „Toto ponuré a depresivní období doléhalo i na Sherlocka Holmese, a zaútočilo o to silněji, že přišlo společně se zprávou o smrti Ireny Adlerové. “⁴⁷ Smrt jeho platonické lásky nejspíš zapříčinila a zhoršila jeho deprese a propadl staré závislosti. Jeho platonickou láskou je v Doylových příbězích Irena Adlerová.

Holmes v Golemův stín neodolá vrhnout se do řešení případu, který mu nikdo nezadáva k vyřešení. Jako když se přichomýtné k případu vraždy mladé ženy. Prostě, když má možnost vydat se na místo činu, neváhá ani minutu. „*Půjdeme se kouknout a místo činu, Watsone. Mohlo by to být zajímavé.*“ „*To není dobrý nápad. Policie by si mohla myslet, že se jim chceme plést do práce.*“ „*My se jim do ničeho nebudeme plést, “ odbyl mě. „My se tam jdeme jen podívat.*“ (Pronesl, když viděl novinový článek o vraždě ženy na židovském hřbitově.) ⁴⁸ Jeho vášeň pro řešení zajímavých případů je stejná jako v původních příbězích.

Markantní rozdíl mezi Sherlockem Doylovým a Sherlockem Kučery-Honzíka je jeho neomylnost. V Doylových příbězích se Sherlock nikdy nemýlí a všechny případy dokáže vyřešit. Kdežto zde je to pravý opak, nedokáže vyřešit ani jediný případ, vždy mu s vyřešení musel pomoci Zdeněk Blecha. To pro Sherlocka Holmese není typické. Je to velký rozdíl i v porovnání s Čechurovým Holmesem nebo například s Mackovým, kde se mu případy daří vyřešit.

Sherlock zde „vystupuje“ z příběhů a na konci knihy je „poslán“ zpět do literatury. Obě hlavní postavy mu vyjádřily obdiv, ale také prohlásily, že jeho místo je v knize: „*Chtěl bych jenom dodat: pro nás zůstanete, Sherlocku Holmese, vždycky velkým detektivem, který vynikal neobyčejně velikou a přesnou logikou. Zůstanete velkým detektivem – ale jen v románech Sira Arthura Conana Doylea. Ale jestliže vystoupíte, musíte nutně prohrát, protože jen tam jste doma a jen tam se nemůžete mýlit nikdy. Váš dům, váš hrad.*“ Sherlock souhlasí a také si myslí, že v této době (kdy se děj odehrává) nemá šanci: „*Děkuji vám,*“ řekl dojatě. „*Mám teď opravdu dojem, že se doba poněkud změnila.*“ ⁴⁹

Kučera s Honzíkem posouvají dobu děje do modernější doby, než ve které Sherlock žil. A poukazují na to, že v oné době by jako detektiv už neuspěl. V Doylových příbězích nic

---

⁴⁶ MACEK, Petr. *Sherlock Holmes & Golemův stín*. Vydání druhé (v Euromedii první). Praha: Euromedia Group, 2021. ISBN 978-80-242-7190-3. str.10

⁴⁷ Tamtéž Str 9

⁴⁸ MACEK, Petr. *Sherlock Holmes & Golemův stín*. Vydání druhé (v Euromedii první). Praha: Euromedia Group, 2021. ISBN 978-80-242-7190-3 str. 121

⁴⁹ HONZÍK, Miroslav a Ilja KUČERA. *Omyl Sherlocka Holmese*. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1968.

nevzdává a nepodceňuje se a velkou část svého času věnuje sebevzdělávání, dalo by se tedy říct, že by s tím Sherlock Holmes asi nesouhlasil. Stejně tak je to rozdíl oproti povídkovému souboru Rudolf Čechury, kde se Sherlock i přes svůj vysoký věk dále vzdělává a posunuje své znalosti dopředu.

V Golemův stín je Sherlock vykreslen docela podobně jako u Doylea. Bravurně zde ukazuje své deduktivní a pozorovací schopnosti, dokonce zde poukazuje i na pozorovací schopnosti dr. Watsona: *„Ale jistě!” Upřel jsem na muže v křesle zkoumavý pohled. „Dostatečným vodítkem by měly být iniciály F, J a G vyryté v erbu na hlavici hole. Náповědou také může být titulní stránka včerejšího vydání Postu vyčnívající z vaší kapsy, jejíž hlavní titulek hlásá tučnými písmeny jistý skandál. Kdo jiný by v kapse nosil staré noviny než ten, jehož se zpráva týká?” zakončil jsem s příjemným pocitem úspěšné zkoušky. „Výborně!” užasl Gordon. „Skvělý postřeh! Je vidět, že se obklopujete kvalitními spolupracovníky, pane Holmesi!”*⁵⁰

V úvodu povídkového souboru Rudolfa Čechury se dovídáme i to, že Sherlock Holmes získal čestný doktorát, což je oproti Doylovým povídkám navíc. *„Jméno Sherlock Holmes je notoricky známé. Méně známo však je, že od jisté doby náleží před toto jméno právem i akademický titul. Jak se můžete přesvědčit v úředních záznamech, Coloradská státní univerzita udělila Mr. Sherlocku Holmesovi dne 5. února 1975 čestný doktorát. Poprvé v historii byl udělen vědecký titul literárnímu hrdinovi!”*⁵¹

Další posunutí pojetí postavy Sherlocka Holmese nalezneme v díle Ilji Hurníka Muzikální Sherlock. Hurník vzal Holmesovu hudební stránku, kterou Doyle ve svých povídkách nijak zvlášť nerozvíjí. Oproti Hurník, který na Sherlocka Holmes pohlíží i jako na detektiva, ale především jako na hudebníka, od čehož se odvíjí i celý povídkový soubor. Hlavní postavou je zde hlavně Sherlock Holmes, dr. Watsonu není věnována velká pozornost, až na pár výjimek. Např. v povídce Dr. Watson Růženě Jesenské nebo Odkaz kojené, kde je hlavní postavou právě dr. Watson a Holmes zde nevystupuje nebo zde má malou roli.

Jelikož je zde na Sherlocka pohlíženo jako na hudebníka, není se čemu divit, že dr. Watson svého přítele oslovuje Mistře (je to čestné oslovení v oblasti umění). Sherlock považuje hudbu za své životní selhání. O svém vztahu k hudbě se vyjadřuje v povídce Čtyři postavy v jedné v rozpravě s Doylem: *„Nuže zaprvé, jsem pachatel. Právítkem cosi o mém*

---

⁵⁰ MACEK, Petr. *Sherlock Holmes & Golemův stín*. Vydání druhé (v Euromedii první). Praha: Euromedia Group, 2021. ISBN 978-80-242-7190-3 str. 44

⁵¹ ČECHURA, Rudolf. *Dr. Sherlock Holmes v Čechách a jiné případy*. Praha: Mladá fronta, 2011. ISBN 978-80-204-2486-0 str. 3

génus kriminalisty, avšak k tomu, že jsem se jím stal, mě přivedla prostě pohodlnost. Mně jde odhalování strašně lehce, Doyle. Pohodlnost byl tou nečistou silou, jež mě doznala ke zlému činu: Spoutal jsem ruce hudebníka v sobě. Slyším dosud jeho hlas: Roztrhni ta pouta, pojd' se mnou, cestou strmější, a o to vznešenější! Ale marně, kriminalista vždy znovu triumfuje, tak snadno, tak bez zásluh, a hudebník se už kdy nedostane přes Mazasovy etudy. Jsem tedy, zadruhé, i oběť. A zatřetí: Kdo odhalil útočí tragédii? Nikdo cizí, i vy, můj stvořitel, ji obcházíte, aniž byste měl ponětí. Jen já o ní vím, já jsem ji odhalil, jsem tedy zde i detektiv.”
52

Hurník používá hodně hudebních motivů, tím se zcela odlišuje od pojetí Doylea i od pojetí Čechury. Oba ho považují především za detektiva a jeho vášni pro hudbu nevěnují příliš velkou váhu. I tím, že je zde Watson pouze okrajově a nepůsobí zde jako vypravěč, se zcela odlišuje. Je to povedená kniha, ale nadržuje se holmesovským zásad.

Stejně jako Doyle využil Čechura Sherlocka Holmese a dr. Johna Watsona jako hlavní postavy. Ale rozdíl je ten, že zde dr. Watson nehraje roli vypravěče, ale je svěřena jiné neznáme osobě, můžeme předpokládat, že vypravěčem je sám Čechura.

Co může být zvláštní, je to, že je zde zmíněn i Watsonův český původ, který tajil před Sherlockem. Sám dr. Watson se o tom zmínil v povídce Případ s ptáky, kdy vysvětluje původ jeho příjmení: „*Jméno Watson je ostatně jen anglická zkomolenina – náš rod pochází z oné krásné země v lůně někdejšího Království českého.*”⁵³

Kniha Omyl Sherlocka Holmese se od Doylových příběhů liší tím, že jako hlavní postavy zde vystupují kromě Sherlocka Holmese i další dvě postavy, a to Zdeněk Blecha a Viktor Musil. Dr. Watson zde působí jen okrajově. Postava Sherlock Holmese je z počátku vnímána jakožto fiktivní postava. Viktor se Zdeňkem byly v dětství příběhy slavného detektiva uchvácení a brali ho jako svůj vzor. Snili o velkých dobrodružstvích stejně jako jejich vzor: „*Můj spolužák Zdeněk a já jsme byli jednou velice seřezáni za to, že jsme se pokusili přebarvit dobráckého bernardýna řezníka Eisenreicha na psa baskervilského. A tak jsme usoudili, že nám na velké zločince chybí dostatečně zkažený charakter a na veliké detektivy dostatečně dobrá příležitost.*“⁵⁴ Ve chvíli, kdy jim Sherlock zaklepe na dveře, stává se z něj reálná postava.

---

⁵² HURNÍK, Ilja. *Muzikální Sherlock*. Praha: XYZ, 2017. ISBN 978-80-7505-595-8. str. 211,212

⁵³ Tamtéž str. 98.

⁵⁴ HONZÍK, Miroslava, KUČERA Ilja. *Omyl Sherlocka Holmese*. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1968, s. 8.

Dalším rozdílem je to, že dr. Watson se na vyšetřování téměř nepodílí. V Doylových povídkách se Watson na případech podílí a v některých případech dokonce vede velkou část vyšetřování sám jako například v příběhu *Pes baskervillský*.

Hlavní postavou je v knize *Golemův stín* Sherlock Holmes a dr. Watson, který zde ztvárňuje i roli vypravěče. To se shoduje s Doylovými povídkami. Na rozdíl od všech ostatních českých pastišů, zde Holmesovi i Watsonovi není přes sto let, nýbrž zde Macek navazuje tam, kde Doyle skončil tedy v roce 1903 v době Sherlockova důchodu.

Hurník si ve svém souboru pohrává s jazykem. Například v *Holmesův slabikář*, ukazuje na Holmsův nápad na přiblížení kriminalistické tematiky dětem, kde vysvětluje, co je to lupa a slova rozděluje podle slabik:

„LUPA

CO JE TO? JE TO OKO?

TO NE NÍ OKO, TO JE LU PA.

OKO VI DÍ, ALE LU PA VI DÍ LÉ PE.

CO VI DÍ LU PA NA ČE PI CI PA NA TO MA? ...⁵⁵

Dále si pohrává s anglickými překlady: *„Popravdě se ta žena provdala za jakéhosi mulata a odešla. Jmenovala se Catchenca.“* *„Nezvyklé“⁵⁶* Holmes s Watsonem se nad jménem pozastavují, ale můžeme si povšimnout, že se jedná o pouhý anglický přepis jména Kačenka. Nebo také *„Například taková píseň o růžové paní Lisy...“* *Doktor se pokusil zanotovat: „Rose Miss Lisy...Zřejmě lascivní píseň, ještě dobře, že ta žena mluvila anglicky tak nesrozumitelně. Nebo ta absurdní píseň o jakési kravské klávese.“* *„O čem prosím?“* *„Cow key, cow key... Nu nesmysl....“⁵⁷* Můžeme se domnívat, že žena si zpívala rozmysli si a písničku Koukej, koukej.

Humorně působí celá povídka *Odkaz kojné*, kde Holmes s Watsonem snaží rozluštit pohádku. Oni však neví, že se jedná o pohádku *O perníkové chaloupce*, tudíž jejich rozpravy působí velmi humorně. *„Obraz zavlčení,“* *dumal Holmes, „a ten muž, snad otec, jako by se chtěl dětí zbavit. Takové případy nejsou ovšem ojedinělé. Copak je to tady?“* *„Chýše, jak se zdá, postavená z různých pochutin. Keksy, čokoláda, biscuity, linecké řezy a podobně. Chlapec tvrdí, že je to cizí obydlí a že tyto děti na střeše prostě kradou.“* *„Nevýchovné.“* *„To*

---

⁵⁵HURNÍK, Ilja. *Muzikální Sherlock*. Praha: XYZ, 2017. ISBN 978-80-7505-595-8. str. 74

⁵⁶ Tamtéž str. 76

⁵⁷ Tamtéž str. 76

*ale není vše! On dokonce tvrdí, že ta stará paní na dalším obraze vykrmuje děti jen proto, aby je, až náležitě ztuční, mohla upéct a sežrat. Hoch praví doslova sežrat!*⁵⁸

Milovníci a obdivovatelé Sherlocka Holmese a jeho parťáka dr. Johna Watsona jsou nazýváni holmesologové. S tím souvisí i pojem holmesologie, který zavedl první český holmesolog Rudolf Čechura. Holmesologii můžeme považovat za pavědu, která se zabývá studiem života Sherlocka Holmese. Holmesologové vycházejí ze 3 základních předpokladů (tezí): 1. Sherlock Holmes, dr. Watson a další postavy nejsou literární postavy, ale skutečně existující osoby. 2. Arthur Conan Doyle není skutečným autorem příběhů, ale pouhým literárním agentem dr. Watson (to on napsal, až na výjimky, příběhy o slavném detektivovi). A 3. Sherlock Holmes je stále na živu.

Existuje spousta společností, nejznámější v Česku je Česká společnost Sherlocka Holmese. O založení se pokoušel Rudolf Čechura už v roce 1968 a později na počátku 90. let, ale ke skutečnému založení došlo až v roce 2000. Společnost pořádala spoustu akcí jako např. Přípitek Nesmrtelným (na počest Holmese, Watsona a dalších), Vzkříšení Sherlocka Holmese anebo také Setkání se Sherlockem Holmesem na čaj a puding paní Hudsonové.

Jelikož je Rudolf Čechura jedním ze zakladatelů České společnosti Sherlocka Holmese dá se předpokládat, že jednotlivé teze v jeho povídkovém souboru nalezneme. Hned v úvodu povídky Dr. Sherlock Holmes v Čechách a jiné případy nalezneme odpověď na druhou a třetí tezi (A.C. Doyle je mrtvý a literárním agentem je Čechura). Vysvětluje, že už není dr. Watson fyzicky schopný sepsat příběhy o Sherlocku Holmesovi a že tuto úlohu svěřil právě Čechurovi, se kterým se zná z Londýnské společnosti: *„Škoda jen, že dr. Watson není fyzicky schopen plnit vyčerpávající úlohu Holmesovi kronikáře a vše pečlivě zaznamenávat. Občas pouze vypráví o některých posledních Holmesových úspěších na schůzkách v Londýnské společnosti Sherlocka Holmese, jíž je čestným členem. S jeho laskavým tichým souhlasem dovolil jsem si pár oněch příběhů zaznamenat na důkaz toho, že Sherlock Holmes je stále živ a zdrav, jak hlásá slogan společnosti Externisté z Baker Street.“*⁵⁹

Důležitá je zde hlavně první teze, tedy že Holmes s dr. Watsonem jsou stále živý, i když jim je přes sto let, nic jim nebrání podnikat různá dobrodružství. *„Nelze přece ani při naší*

---

⁵⁸ HURNÍK, Ilja. *Muzikální Sherlock*. Praha: XYZ, 2017. ISBN 978-80-7505-595-8. str.76

⁵⁹ ČECHURA, Rudolf. *Dr. Sherlock Holmes v Čechách a jiné případy*. Praha: Mladá fronta, 2011. ISBN 978-80-204-2486-0 str. 4

inteligenci předpokládat, že by si více než stoletý muž sedl na tandem vašeho motocyklu! “⁶⁰
Tudíž povídkový soubor splňuje všechny tři teze.

Ilja Hurník se rád zabýval holmesovkou tematikou. Ale na rozdíl od Rudolfa Čechury se při psaní muzikálního Sherlocka nedržel tezemi. Věk Holmes i Watsona je zde těžké určit, v povídce Jubilejní případ se pouze dovídáme, že má narozeniny, ale už ne to, kolik mu je. Tuto informaci, bychom možná mohli považovat za dodržení první tezi, ale opravdu jen možná. Neboť víme jen, že jen slavil narozeniny, nemůžeme tedy tvrdit, že by Hurník byl zastáncem toho, že je Sherlock stále na živu. Druhou a třetí úplně popírá v povídce Čtyři osoby v jedné, kde uvádí že Arthura Conan Doyle sám příběhy sepisovat a vydával. „*„Když přehlížím svůj svět, hrozím se toho, c z něho ve vašem podání zbylo. Pár vražd, dýmka, čepice...”* „*A mozek pod ní!*” *Zvedl Doyle prst, pořád ještě v dobré míře. „Jak ledabyle například mluvíte o mých houslích...”* “⁶¹ Muzikální Sherlock tedy zásadám tezí neodpovídá.

Kniha Omyl Sherlock Holmese od dua Ilja Kučera a Miroslav Honzík. V této knize najdeme pouze jedno potvrzení teze, a to té první, Sherlock Holmes a dr. Watson jsou stále naživu, a dokonce řeší i případy. To, zda příběhy píše dr. Watson i to že je Doyle pouze literárním agentem není zmíněno. Proto druhá a třetí teze nelze potvrdit ani vyvrátit.

Petr Macek má na svém kontě hodně knih s holmesovskou tematikou a je velkým obdivovatelem Sherlocka Holmese, stejně jako Rudolf Čechura. Dá se tedy předpokládat, že v jeho knihách objevíme i ony 3 teze. První tezi nalezneme hned v předmluvě a první kapitole. Druhá a třetí teze se vyskytuje jak v předmluvě, tak i v doslova dr. Watsona. V předmluvě je uvedeno: „*Podobné věci mi blesky hlavou, když jsem dočetl další psaní od svého bývalého vydavatele, pana Arthura Conana Doyle.*”⁶²

---

⁶⁰ ČECHURA, Rudolf. *Dr. Sherlock Holmes v Čechách a jiné případy*. Praha: Mladá fronta, 2011. ISBN 978-80-204-2486-0 str. 8

⁶¹ HURNÍK, Ilja. *Muzikální Sherlock*. Praha: XYZ, 2017. ISBN 978-80-7505-595-8. str. 209

⁶² MACEK, Petr. *Sherlock Holmes & Golemův stín*. Vydání druhé (v Euromedii první). Praha: Euromedia Group, 2021. ISBN 978-80-242-7190-3.

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo představit a interpretovat české verze Sherlocka Holmese a porovnat a zjistit zda navazují na pojetím příběhů Sherlocka Holmese Arthura Conana Doylea.

Pro interpretaci a představení děl bylo vybráno celkem 4 pastiše od 5 českých spisovatelů, a to Dr. Sherlock Holmes v Čechách a jiné případy od Rudolfa Čechury, Muzikální Sherlock od Ilji Hurníka, Omyl Sherlocka Holmese od Ilji Kučery a Miroslava Honzík a jako poslední Golemův stín od Petra Macka.

Kromě interpretace děl se bakalářská práce dále zabývá definicí a kompozicí detektivního žánru, vývoj detektivky ve světové i v české literatuře. Poté se věnuje Sherlocku Holmesovi v české literatuře, jeho charakteristice, jeho detektivní činnosti a také jeho příteli dr. Watsonovi a také srovnání a představení známých českých pastišů s Doylovými knihami

Pokud jde o srovnání s Doylovým pojetím, tak se jeho stylu nejvíce přiblížil Petr Macek a poté Rudolf Čechura. Postavy Sherlocka jeho přítele dr. Watsona jsou už sice velice staří. To může působit nereálně, že by dokázali v takovém věku zvládat vyšetřování, ale v příběhu to ničemu nebrání. Navíc k tomu má Čechura vysvětlení vzhledem k tezí vytvořené Českou společností Sherlocka Holmese.

Ilja Hurník se holmesovkou tematikou vypořádat také velice dobře. Co je však zvláštní a může to čtenáře Sherlocka Holmes překvapit, je ten fakt, že Hurník Sherlocka představuje především jako výborného hudebník a až poté i jako detektiva.

Jde-li o knihu Omyl Sherlocka Holmes, nejedná se o úplně zdařilý výtvar. Od Doylea se odlišuje tím, že kniha především poukazuje na Sherlockovu neschopnost řešit případy v modernější době. To je v rozporu i s Čechurovým pojetím Sherlock, který se nadále vzdělává. Celý námět knihy, spojení Holmese s příslušníky Veřejné bezpečnosti působí velice nereálně a celé je to velmi zvláštní námět na zpracování.

V interpretaci jsem chtěla především porovnat a zjistit, zda se čeští autoři snaží navázat na Doylovo pojetí, to bylo mým hlavním cílem. Po srovnání všech čtyř děl se podle mého názoru dá jednoznačně říct, že kniha Petra Macka a povídkový soubor Rudolfa Čechury splňují požadavky detektivního žánru a jsou velice dobrou napodobeninou děl Arthura Conana Doylea. Myslím si, že tyto dva autoři výborně navazují na tvorbu Arthura Conan Doylea a korespondují s tím, co jsem chtěla zjistit. Muzikální Sherlock podle mě úplně detektivní žánr nesplňuje, ale je to docela povedené a trochu jiné pojetí holmesovské tematika. U této knihy si myslím, že navazuje na Doylea z 50 %. Kniha Omyl Sherlocka Holmese má znaky detektivky, ale celé pojetí knihy je velice nešťastné. Vůbec se neshoduje s Doylovým Sherlockem, a tudíž

neodpovídá s tím, co jsem chtěla zjistit. Mému cíli odpovídají nejvíce kniha Golemův stín a povídkový soubor Dr. Sherlock Holmese v Čechách a jiné případy.

Práce by se dala dále rozšířit o srovnání s filmovými a seriálovými adaptacemi nebo se zaměřit na pojetí holmesovské tematiky a celého detektivního žánru v dětské literatuře.

Seznam použité literatury

MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-669-X.

CIGÁNEK, Jan. *Umění detektivky: o smyslu a povaze detektivky*. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1962. Knižnice teorie dětské literatury (SNDK).

ŠKVORECKÝ, Josef. *Nápady čtenáře detektivek*. Reprint 2., rozš. vyd. Purley: Rozmluvy, 1988. Rozmluvy. ISBN 0-946352-53-4.

TODOROV, Tzvetan. *Poetika prózy*. Přeložil Jiří PELÁN, přeložil Libuše VALENTOVÁ. Praha: Triáda, 2000. Paprsek (Triáda). ISBN 80-86138-27-5

GRYM, Pavel. *Sherlock Holmes a ti druzí: čtení o detektivech a detektivkách*. Praha: Vyšehrad, 1988.

POLÁČEK, Jiří. *Průhledy do české literatury 20. století*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2000. ISBN 80-7204-162-2.

FORSHAW, Barry. *Death in a cold climate: a guide to Scandinavian crime fiction*. New York: Palgrave Macmillan, 2012. Crime files series. ISBN 0230303692

HRABÁK, Josef. *Napínavá četba pod lupou* Praha: Československý spisovatel, 1986.

SOLDAN, Fedor. *Móda detektivek*. *Kulturní tvorba 1967*. roč. 5, č.19, str. 5

GALÍK, Josef. *Detektivka jako organická součást literatury šedesátých let*. In: BENEŠ, Bohuslav a kol. *Literatura a komerce*. Olomouc: Univerzita Palackého, 1994,

MENCLOVÁ, Věra. *Detektivní próza*. Čtenář 1991, roč. 43, č. 2, s. 65.

DOYLE, Arthur Conan. *Baskervillský pes*. Přeložil Richard PODANÝ. Praha: Odeon, 2016. Knižovna klasiků (Odeon). ISBN 978-80-207-1723-8.

DOYLE, Arthur Conan. *Studie v šarlatové: Podpis čtyř*. Vyd. 2. Přeložil Jan SLÁDEK, přeložil Jan ZÁBRANA. Brno: Jota, 2007. Příběhy (Jota). ISBN 978-80-7217-480-5.

ČECHURA, Rudolf. *Dr. Sherlock Holmes v Čechách a jiné případy*. Praha: Mladá fronta, 2011. ISBN 978-80-204-2486-0

HURNÍK, Ilja. *Muzikální Sherlock*. Praha: XYZ, 2017. ISBN 978-80-7505-595-8.

HONZÍK, Miroslav a Ilja KUČERA. *Omyl Sherlocka Holmese*. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1968.

MACEK, Petr. *Sherlock Holmes & Golemův stín*. Vydání druhé (v Euromedii první). Praha: Euromedia Group, 2021. ISBN 978-80-242-7190-3.

Internetové zdroje:

ŠKVORECKÝ, Josef. Hříchy pro pátera Knoxe: detektivní divertimento [online]. V MKP 1. vyd. Praha: Městská knihovna v Praze, 2017 [aktuální datum citace e-knihy – př. cit. rrrr-mm-dd]. ISBN 978-80-7532- 743-7 (pdf). Dostupné z:

http://web2.mlp.cz/koweb/00/04/33/49/96/hrichy_pro_patera_knoxe.pdf

DOYLE, Arthur Conan. Příběhy Sherlocka Holmese [online]. Přel. V. Henzl, Z. Wolfová, J. Zábrana. V MKP 1. vyd. Praha : Městská knihovna v Praze, 2011 [cit. e-knihy: 2022 -06-08]. Dostupné z WWW:

https://web2.mlp.cz/koweb/00/03/34/76/85/pribehy_sherlocka_holmese.pdf

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Sylva Ryglová
Katedra:	Katedra českého jazyka a literatury
Vedoucí práce:	Mgr. Daniel Jakubiček, Ph.D.
Rok obhajoby:	2022

Název práce:	České varianty Sherlocka Holmese
Název práce v angličtině:	Czech variants of Sherlock Holmes
Anotace práce:	Bakalářská práce se zabývá českými varianty postavy Sherlocka Holmese. Cílem práce je definovat si pojem detektivní žánr, nastínit vývoj detektivek a interpretovat postavu Sherlocka Holmese v českých dílech, porovnat je navzájem a s Doylovým pojetím.
Klíčová slova	Sherlock Holmes, detektivní žánr, detektiv, dr. Watson české varianty, motiv, vražda
Anotace v angličtině:	The bachelor thesis deals with the Czech variants of Sherlock Holmes. The aim of the thesis is to define the concept of the detective genre, to outline the development of detective stories and to interpret the character of Sherlock Holmes in Czech works, to compare them with each other and with Doyle's concept.
Klíčová slova v angličtině:	Sherlock Holmes, detective genre, detective, Dr. Watson, Czech variants, motive, murder
Rozsah práce:	35 stran
Jazyk práce:	Český